

ปัญหาและอุปสรรคทางกฎหมายเกี่ยวกับการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ศึกษาเฉพาะ โสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์

Legal Problem and Obstracle on The Sale of Used Copyright Products : Case Study of
Audiovisual Materials Video CD

พรทิพย์ คำตา*

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

Pornthip Khamta*

Graduateschool, Sripatum Univerity, Chonburi

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ในงานโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ ประเด็นปัญหาหลักการสันนิษฐานของไทยเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา หลักการสันนิษฐานในงานโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ในการขายสินค้ามือสองภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ คำนิยามของผู้ประกอบการในงานโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์

จากการศึกษาพบว่า หลักการสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ของไทยกับสหรัฐอเมริกาอยู่บนพื้นฐานเดียวกันคือหลักการสันนิษฐานระหว่างประเทศแต่ไทยมิได้นำมาใช้ในงานโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ คือไทยยังมีข้อบกพร่องในการคุ้มครองสินค้าอันมีลิขสิทธิ์อยู่ ในส่วนการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ตามหลักการสันนิษฐานซึ่งสิทธิในสินค้าสิ้นไปเมื่อมีการจำหน่ายออกครั้งแรกเพราะเจ้าของสิทธิได้รับประโยชน์แล้วคงไว้เฉพาะความเป็นเจ้าของผลงานและกรรมสิทธิ์ตกเป็นของผู้รับโอน แต่การขายสินค้ามือสองในงานโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ยังถือเป็นเรื่องผิดกฎหมายเพราะมีพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์คุ้มครองอยู่ หากผู้ขายไม่มีใบอนุญาตถือเป็นการละเมิดและไม่ได้กรรมสิทธิ์ในสินค้านั้น ในส่วนพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ไม่ได้กำหนดคำนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้จึงทำให้การตีความว่าการเป็นผู้ประกอบการต้องมีลักษณะอย่างไรทั้งนี้ก่อให้เกิดปัญหาการใช้กฎหมายไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์

จากการศึกษาขอเสนอแนะว่า ควรนำหลักการสันนิษฐานตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มาใช้กับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อให้ครอบคลุมสินค้าเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกา ควรนำหลักกรรมสิทธิ์มาใช้กับผู้ซื้อสินค้ามาโดยสุจริตในงานโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติคำนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ในมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์

คำสำคัญ : ลิขสิทธิ์, หลักสันนิษฐาน / การขายครั้งแรก

Abstract

This thesis has objectives to protect sales of second hand goods having copyright in audiovisual material and video. There are problems of end of right principles of Thailand comparing with the United States of America. The end of right principles in audiovisual material and video for sales of second hand goods are under the Copyright Act and the Film and Video Act. Definition of entrepreneurs is in audiovisual material and video.

According to the study, the researcher found that the end of right principles under the Copyright Act of Thailand and the United States of America are based on the same basis that is principle of end of right internationally, but Thailand did not use the principles of end of right in audiovisual material and video. Thailand also has an exception to the protection of goods having copyright. In sales of second hand goods having copyright under the Copyright Act, according to the end of right principles, the right in goods ends when product is sold in the first time, because the owner of product has received benefit, he/she still has the right to retain the status of being owner of the work. The ownership of the work falls to the transferee; but the sales of second hand goods in audiovisual material and video is also illegal because of the protection of the Film and Video Act. If the seller does not have a license, the seller is considered as the seller violates the law and is not owner of ownership in the product. Regarding the Film and Video Act, there is no definition of the word "entrepreneur"; therefore, interpretation of entrepreneur to know who is entrepreneur causes problems of using of the law not to comply with the objectives and intention.

From the study, the researcher recommended that the end of right principles under the Copyright Act should apply to the Film and Video Act to cover the goods like the United States of America. The ownership principle should be applied to buyers of goods honestly in audiovisual material and video. There should be additional provisions of the definition of "entrepreneur" in Section 4 of the Film and Video Act.

Keyword : Copyright, end of right principles, First sale doctrine

บทนำ

อดีตที่ผ่านมามนุษย์ได้มีการเริ่มคิดค้นทำการประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ในการดำรงชีวิต และสร้างความเป็นอยู่ให้สะดวกยิ่งขึ้น โดยคิดค้นขึ้นเองตามสัญชาตญาณความเป็นมนุษย์อันเนื่องมาจากการใช้สติปัญญา โดยจุดกำเนิดของการได้มานั้นถือเป็นความคิดมาจากมันสมองบวกกับระยะเวลาที่ทุ่มเทให้กับผลงานนั้น ๆ เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนไปมนุษย์ย่อมมีการพัฒนาความคิดและสติปัญญามากขึ้นส่งผลให้มีการประดิษฐ์สิ่งของ เครื่องใช้ที่ทันสมัย ง่ายต่อการใช้งาน เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ในหมู่มาต่อมาเมื่อมนุษย์เริ่มเข้าสู่ยุคปฏิวัติอุตสาหกรรมที่มีการใช้นวัตกรรมที่ทันสมัยมาพัฒนาในการผลิตสิ่งของ เครื่องใช้ต่างๆ เพื่อความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจในสังคม โดยพัฒนาให้เป็นกลไกที่เกิดแรงจูงใจในการคิดค้นสร้างสรรค์ ทำให้สิ่งประดิษฐ์เหล่านั้นเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งนี้ก่อให้เกิดการลอกเลียนการประดิษฐ์เพื่อแย่งตลาดของผู้บริโภคกัน ด้วยเหตุนี้จึงเริ่มมีแนวความคิดอันเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของเจ้าของการประดิษฐ์ขึ้นหรือเรียกว่า “ทรัพย์สินทางปัญญา” (Characteristics of Intellectual Property Law, 2005) ซึ่งทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละประเภทมีบัญญัติของกฎหมายรับรองและให้ความคุ้มครองที่แตกต่างกันไปจึงทำให้เกิดกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาออกมาบังคับใช้เพื่อต้องการที่จะคุ้มครองสิทธิของผู้ทรงสิทธิที่ได้คิดประดิษฐ์สินค้าออกมาจำหน่าย ถ้าหากไม่มีการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาแล้วส่งผลให้มีการละเมิดสิทธิของผู้ที่สร้างสรรค์เป็นจำนวนมากจะเห็นได้ว่ากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญานั้นมีเจตนารมณ์ที่ต้องการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์ใน

ผลงานอันเกิดจากความคิดริเริ่มโดยมีการกำหนดอายุการคุ้มครองตลอดจนถึงการได้มาในทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งทำให้บุคคลที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ เกิดความมั่นใจทางกฎหมายในผลงานของตนหากมีการคิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นมาจะมีกฎหมายคุ้มครองหากมีการละเมิดงานอันมีลิขสิทธิ์เกิดขึ้นจากการศึกษาและค้นคว้าจะเห็นได้ถึง ความสำคัญของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเพราะกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญามีขึ้นมาเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ เป็นเจ้าของตลอดจนให้ความคุ้มครองที่เป็นหลักประกันว่าลิขสิทธิ์ของตนจะไม่ถูกลอกเลียนแบบเพราะมี กฎหมายรับรองไว้

แม้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญานั้นจะมีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้ความคุ้มครองแก่เจ้าของลิขสิทธิ์เพื่อให้เกิดความมั่นใจทางกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามพบว่ากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญานั้นยังมีข้อบกพร่องที่ทำให้เกิด ปัญหาอยู่เกี่ยวกับการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ในงานประเภทโสทัดศนวัสดุและวิดิทัศน์ กล่าวคือ การขาย สินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ในปัจจุบันเป็นที่นิยมจำนวนมากแต่สินค้าดังกล่าวเป็นไปตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ.2551 เมื่อมีการจำหน่ายสินค้าที่มีลิขสิทธิ์ ออกไปแล้วและเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับผลประโยชน์จากราคาสินค้าที่จำหน่ายแล้ว คือมีการจำหน่าย จ่าย โอน ใน สินค้าแล้ว ผู้ที่ซื้อสินค้าดังกล่าวถือเป็นผู้รับโอน เมื่อบุคคลที่รับโอนสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์นั้นได้นำสินค้า ไปใช้สอยตามปกติก็ถือไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ เจ้าของลิขสิทธิ์ไม่มีสิทธิในสินค้านั้นอีกถือว่าสิทธิระงับสิ้นไป ตามหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Principle of Exhaustion of Right) กล่าวได้ว่าการขายสินค้ามือ สองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ไม่เป็นการละเมิดต่อกฎหมายแต่ในส่วนพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ไม่ได้ให้ความคุ้มครองในการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ.2551 มีลักษณะที่แตกต่างกัน จากการศึกษาจึงเห็นสภาพปัญหา ที่จะส่งผลกระทบต่อเกี่ยวข้องกับกฎหมายในส่วนพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาหลักการสิ้นสิทธิของไทยเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา
2. เพื่อศึกษาปัญหาหลักการสิ้นสิทธิในงานโสทัดศนวัสดุและวิดิทัศน์ในการขายสินค้ามือสองภายใต้ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์
3. เพื่อศึกษาคำนิยามของผู้ประกอบการในงานโสทัดศนวัสดุและวิดิทัศน์
4. เพื่อศึกษาหาข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ศึกษาเฉพาะ โสทัดศนวัสดุและวิดิทัศน์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ และบทความที่เกี่ยวข้องรวมทั้งทำการค้นคว้าจากเอกสารข้อมูลต่างๆอันเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวิดิทัศน์ พ.ศ. 2551 คำพิพากษาศาลฎีกาของ ประเทศไทย กฎหมายเกี่ยวกับลิขสิทธิ์ในทรัพย์สินทางปัญญา กฎหมายลิขสิทธิ์ คำพิพากษาศาลฎีกาต่างประเทศ กฎหมายของต่างประเทศ หนังสือ บทความ ตำราทางวิชาการ วารสารที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อมูลที่ได้ทาง เครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือตามเว็บไซต์ต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะกฎหมายต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 มีหลักการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์และผู้รับโอนไปซึ่งสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ แต่อย่างไรก็ตามจากการศึกษาแล้วพบว่าพระราชบัญญัติทั้งสองมีหลักการคุ้มครองที่แตกต่างกันทำให้เห็นถึงปัญหาและอุปสรรคเรื่องที่เกี่ยวข้องด้วยกัน 3 ประการ ดังนี้

1. หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า หลักความระงับสิ้นไปของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (Exhaustion Doctrine) ถือว่าเป็นหลักการที่ช่วยในการรับรองสิทธิของผู้ทรงสิทธิและคุ้มครองประโยชน์อันชอบของบุคคลภายนอก เนื่องจากการที่บุคคลภายนอกนำสินค้านั้นไปใช้ประโยชน์แต่ตราบดีที่ผู้ทรงสิทธิยังมีได้นำสินค้าอันมีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาออกจำหน่าย ผู้ทรงสิทธิย่อมมีสิทธิที่จะแสวงหาประโยชน์จากสินค้าอันมีสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นแต่เพียงผู้เดียว (Principles of exhaustion of rights and their effect on consumers in developing countries: a case study of textbooks, 2015) จากการศึกษาหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามีวัตถุประสงค์เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ทรงสิทธิได้นำผลิตภัณฑ์จำหน่ายซึ่งต้องถือว่าผู้ทรงสิทธิได้ทำการแสวงหาประโยชน์จากสินค้านั้นไปแล้ว ดังนั้นสิทธิในทางทรัพย์สินทางปัญญาที่ผู้ทรงสิทธิมีอยู่เหนือสินค้านั้นจะระงับสิ้นไปและบุคคลที่ทำการซื้อสินค้าไปก็สามารถนำสินค้านั้นออกจำหน่ายต่อไปได้อย่างเสรี ตามหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเพราะหากไม่นำหลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญามาใช้จะส่งผลให้ผู้ทรงสิทธิซึ่งเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับประโยชน์ซ้ำซ้อนได้ (The problem of the end of rights: studying comparable candles in the case of copyright and rights law, 2013) ทั้งนี้หลักการสิ้นสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาแบ่งออกเป็น 3 ประเภท 1) หลักการสิ้นสิทธิภายในประเทศ คือ สิทธิของเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาที่ได้รับในแต่ละประเทศย่อมมีอยู่อย่างสมบูรณ์ในดินแดนของแต่ละประเทศนั้นเท่านั้น กล่าวได้ว่า สิทธิของเจ้าของจะหมดสิ้นไปเฉพาะในประเทศนั้น 2) หลักการสิ้นสิทธิภายในภูมิภาค คือ เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาได้ยินยอมให้มีการจำหน่ายสินค้าในประเทศใดประเทศหนึ่งในภูมิภาคนั้นแล้ว ผู้ที่ได้รับสินค้าดังกล่าวมาโดยชอบย่อมมีสิทธิที่จะจำหน่ายสินค้านั้นต่อไปในประเทศอื่นใดในภูมิภาคนั้นได้โดยอิสระ 3) หลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศ คือ เมื่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาได้นำสินค้าออกจำหน่ายหรือให้ความยินยอมในการจำหน่ายสินค้าไม่ว่าในประเทศใดเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาย่อมได้รับประโยชน์ตอบแทนในความคิดสร้างสรรค์หรือการประดิษฐ์คิดค้นของตนเอง จากการศึกษาหลักการดังกล่าวพบว่าหลักการสิ้นสิทธิตามกฎหมายลิขสิทธิ์และสหรัฐอเมริกาใช้นั้นใช้หลักการสิ้นสิทธิอยู่บนพื้นฐานเดียวกัน คือ หลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศอีกทั้งหลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศปรากฏอยู่ในข้อ 6 แห่งความตกลง TRIPs อีกด้วย แม้ไทยจะใช้หลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศเช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาแต่จากการศึกษาพบว่าตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกานำหลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศมาใช้กับผลิตภัณฑ์สินค้าอันมีลิขสิทธิ์ทุกประเภท (Principles of copyright law and protection of foreign copyright work, 2010) ซึ่งแตกต่างกับไทยแม้จะใช้หลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศแต่พบว่ามีข้อยกเว้นกล่าวคือ ไทยมิได้นำหลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศมาบังคับใช้กับงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 หากไทยนำหลักการสิ้นสิทธิระหว่างประเทศมาใช้กับงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ย่อมเป็นผลดี

2. การขายสินค้ามือสองในปัจจุบันนี้เป็นที่นิยมอย่างมากเนื่องจากสินค้านั้นมีราคาไม่สูงทำให้สินค้ามือสองในสภาพที่ดีเป็นที่นิยมในท้องตลาดเป็นอย่างมากแต่การนิยมนำสินค้ามือสองประชาชนโดยส่วนใหญ่ไม่ได้ศึกษาหรือทราบถึงข้อมูลว่าสินค้านั้นมีลิขสิทธิ์ที่ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หากสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ได้รับคุ้มครองตามกฎหมายบุคคลที่ซื้อสินค้ามือสองไปอาจถูกกล่าวอ้างว่าเป็นผู้ถูกละเมิดลิขสิทธิ์ได้ ซึ่งจากการศึกษาผู้วิจัยได้ทำการศึกษาปัญหาการขายสินค้ามือสองภายใต้พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์และ

พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์นั้นมีความแตกต่างกัน ในส่วนของการขายสินค้ามือสองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2558 เราสามารถอนุญาตให้ขายสินค้ามือสองในงานอันมีลิขสิทธิ์ได้ทุกประเภทเช่น ตุ๊กตาโดราเอมอน รูปภาพตลอดจนงานวรรณกรรมต่าง ๆ เนื่องจากการขายสินค้ามือสองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มิได้เป็นการกระทำที่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้สร้างสรรค์ในผลงานอันมีลิขสิทธิ์เพราะผู้สร้างสรรค์ได้สิ้นสิทธิจากการแสวงหาประโยชน์ในงานอันมีลิขสิทธิ์ตามหลักการสิ้นสิทธิแล้ว เนื่องจากกฎหมายลิขสิทธิ์มีการกำหนดหลักการสิ้นสิทธิไว้ (International law on copyright, patents and trademarks, 2012) ดังนั้นบุคคลที่ซื้อสินค้ามือสองย่อมได้รับประโยชน์จากหลักการสิ้นสิทธิ ดังนั้นการได้ซึ่งสินค้ามือสองในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นเป็นเรื่องของการมีสิทธิครอบครองเพราะผู้ซื้อย่อมมีกรรมสิทธิ์ในสินค้ามือสองจะเห็นได้ว่าการขายสินค้ามือสองในงานอันมีลิขสิทธิ์มิได้เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์แต่เป็นเรื่องการได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในผลงานอันมีลิขสิทธิ์แต่ในการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ซึ่งอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นสินค้าที่นิยมเป็นจำนวนมากเนื่องจากความต้องการในการรับชมและติดตามเพื่อหาซื้อสินค้าที่อยู่ในรูปแบบของวีซีดีและดีวีดีมาครอบครอง แต่ในปัจจุบันนี้การหาซื้อสินค้าประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์อันมีลิขสิทธิ์นั้นมีราคาค่อนข้างสูงทำให้ผู้บริโภคหันไปซื้อหรือขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์มากขึ้นแต่การขายสินค้ามือสองในงานประเภทดังกล่าวนั้นบุคคลที่ซื้อสินค้าย่อมไม่ได้ไปซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินซึ่งแตกต่างจากการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ตามกฎหมายลิขสิทธิ์เนื่องจากการขายสินค้ามือสองในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ตามหลักการสิ้นสิทธิมิได้รับรับรองคุ้มครองบุคคลที่รับโอนสินค้ามือสองไว้ ดังนั้นบุคคลที่ขายสินค้ามือสองประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ซึ่งมิได้เป็นผู้ประกอบการและได้รับอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 มาตรา 38 วรรคหนึ่ง และมาตรา 54 วรรคหนึ่งย่อมเป็นการกระทำที่ละเมิดลิขสิทธิ์ทำให้บุคคลที่รับโอนสินค้าไม่สามารถกล่าวอ้างได้ว่าตนมีกรรมสิทธิ์ในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการขายสินค้ามือสองตามกฎหมายลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 บุคคลที่รับโอนไปซึ่งสินค้ามือสองย่อมมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินดังกล่าวแต่การขายสินค้ามือสองในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์บุคคลที่รับโอนไปซื้อสินค้ามือสองนั้นย่อมไม่ได้กรรมสิทธิ์หากจำหน่ายสินค้าดังกล่าวโดยไม่ได้รับอนุญาตย่อมละเมิดต่อกฎหมายอีกด้วย

3. ผู้ประกอบการ หมายถึง บุคคลที่ก่อตั้งองค์กรเป็นเจ้าของหรือหุ้นส่วนที่เข้ามาดำเนินธุรกิจ โดยยอมรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ในการดำเนินธุรกิจทั้งนี้เพื่อผลกำไรและความพอใจ แต่จากการศึกษาพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองกิจการภาพยนตร์และวีดิทัศน์นั้นกฎหมายไม่ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ในพระราชบัญญัติดังกล่าวจึงทำให้เกิดปัญหาการตีความว่าการเป็นผู้ประกอบการในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์นั้นต้องมีลักษณะอย่างไร จากการศึกษาแม้จะพบว่าพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์มีการกล่าวถึงคำว่าผู้ประกอบการไว้ใน มาตรา 38 มาตรา 39 มาตรา 54 และมาตรา 79 แต่เป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติของการเป็นผู้ประกอบการ การได้รับอนุญาตให้ผู้ประกอบการแลกเปลี่ยนจำหน่ายวีดิทัศน์แผ่นแข็งจะได้รับอนุญาตจากนายทะเบียนและโฆษณายาอาญาของผู้ประกอบกิจการ แต่บทบัญญัติดังกล่าวมานั้นมิได้มีการบัญญัติถึงคำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ว่าการเป็นผู้ประกอบต้องมีลักษณะอย่างไรการที่กฎหมายมิได้บัญญัติคำนิยามทำให้เกิดคดีที่ได้รับความสนใจ คือ คดีหมายเลขดำ อ. 3060/2552 เป็นกรณีที่นายสุรัตน์ มณีนพรัตน์สุตา ซึ่งเป็นพนักงานเก็บขยะประจำเขตสะพานสูง กรุงเทพมหานคร เป็นจำเลยในความผิดฐานประกอบกิจการให้เช่า แลกเปลี่ยน หรือจำหน่าย ภาพยนตร์ ซึ่งเป็นแผ่นวีซีดีภาพยนตร์ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ด้วยการปิดแผงลอยตั้งริมฟุตบาทและได้รับเงินตามราคาแผ่นวีซีดีในราคาแผ่นละ 20 บาทโดยไม่ได้รับ

อนุญาต โดยจำเลยได้ให้การว่าตนเป็นเพียงพนักงานเก็บขยะได้นำขยะที่พอจะขายได้ไปขายที่แผงลอยโดยให้การปฏิเสธว่าตนไม่ได้เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่เพื่อหากำไรในเชิงพาณิชย์ (Legal Problems and Obstacles in Enforcing the Film and Video Act 2008, 2012) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการที่พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ไม่ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ทำให้เกิดการตีความจากการใช้กฎหมาย

อภิปรายผล

กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานประเภทต่างๆ เช่น ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้ที่เป็นเจ้าของผลงานในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานแต่อย่างใดก็ตามแม้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาต้องการคุ้มครองเจ้าของลิขสิทธิ์แต่จากการศึกษายังมีข้อบกพร่องในการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 และพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 ที่มีหลักการคุ้มครองบุคคลที่ซื้อสินค้ามือสองที่แตกต่างกันทั้งนี้เป็นไปตามหลักการสันนิษฐาน ทั้งในส่วนหลักการสันนิษฐานระหว่างประเทศของไทยและสหรัฐอเมริกาที่ใช้หลักการสันนิษฐานระหว่างประเทศเช่นเดียวกันแต่ของไทยยังมีข้อยกเว้นที่มีให้นำหลักการสันนิษฐานระหว่างประเทศมาใช้ในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ และการที่พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ.2551 มิได้กำหนดคำนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ทำให้เกิดการตีความว่าการเป็นผู้ประกอบการมีลักษณะอย่างไร โดยการศึกษาปัญหาทั้ง 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะผู้วิจัยเห็นว่างานวิจัยดังกล่าวจะส่งผลต่อการแก้ไขกฎหมายตามที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะไป

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่าการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ศึกษากรณีโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ โดยทั่วไปในการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 นั้นเมื่อมีการจำหน่ายสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ของเจ้าของลิขสิทธิ์ไปครั้งแรกและได้รับผลประโยชน์จากราคาสินค้าที่ได้จำหน่ายไปแล้วนั้น ถือไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์เนื่องจากพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ได้ให้ความสำคัญโดยการคุ้มครองสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ทุกประเภท อาทิเช่น ตุ๊กตาก็มีมาส กระเป่าแบรนเนม สินค้าหรือสิ่งของที่ประดิษฐ์ขึ้นอันมีลิขสิทธิ์ แม้สินค้าดังกล่าวจะเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์แต่หากมีการจำหน่ายสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ในครั้งแรกและบุคคลผู้เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ได้รับประโยชน์จากราคาสินค้าดังกล่าวแล้วการที่บุคคลที่รับซื้อหรือนำไปจำหน่ายต่อในงานอันมีลิขสิทธิ์นั้นก็ได้รับความคุ้มครองตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2558 เช่นกัน แต่อย่างไรก็ดีในส่วนพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 นั้นไม่ได้ให้ความคุ้มครองในการขายสินค้ามือสองประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์หากมีการขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ บุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ อีกทั้งรวมถึงการศึกษาในกรณีหลักการสันนิษฐานตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องมีการบัญญัติหลักการตลอดจนบทบัญญัติมาตราทั้งนี้เพื่อคุ้มครองบุคคลที่ใช้สินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากที่สุดโดยผู้วิจัยขอเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การขายสินค้ามือสองในปัจจุบันนั้นเป็นที่นิยมเป็นอย่างมากซึ่งหลักการสันนิษฐานมีขึ้นเพื่อช่วยรับรองสิทธิของผู้ทรงสิทธิและคุ้มครองประโยชน์อันชอบของบุคคลภายนอกจากการที่นำสินค้าอันมีลิขสิทธิ์ไปใช้หาประโยชน์ แต่การขายสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ เช่น แผ่นวีซีดี ดีวีดีนั้นกฎหมายยังไม่ได้ให้ความคุ้มครองให้มีการขายสินค้ามือสองได้เนื่องจากติดในเรื่องลิขสิทธิ์ หากมีการจำหน่ายจะถือเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ซึ่งบุคคลที่มีสิทธิจำหน่ายสินค้ามือสองในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ได้นั้นต้องเป็นผู้ประกอบการที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะเพิ่มเติมให้นำหลักการสันนิษฐานตาม

พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์มาใช้กับพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์เพื่อให้ครอบคลุมถึงงานประเภท โสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์เหมือนประเทศสหรัฐอเมริกา

2. การขายสินค้ามือสองในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ บุคคลที่มีใช้ผู้ประกอบการหรือบุคคลที่ได้รับอนุญาตย่อมถือเป็นการกระทำละเมิดต่อกฎหมายลิขสิทธิ์ ผู้วิจัยจึงอยากเสนอแนะให้นำหลักกรรมสิทธิ์มาใช้กับบุคคลที่ซื้อสินค้ามาโดยสุจริตในงานประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ เพราะเมื่อผู้ซื้อได้ซื้อสินค้าอันมีลิขสิทธิ์มาโดยถูกต้องตามกฎหมาย กรรมสิทธิ์ในสินค้านั้นย่อมตกเป็นของผู้ซื้อทันที แต่กฎหมายไทยยังมีข้อยกเว้นกับสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์ประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์ในเรื่องของกรรมสิทธิ์อยู่ ย่อมถือว่ามีเป็นธรรมแก่ผู้ได้มาโดยสุจริต แต่ทั้งนี้ผู้ซื้อจะต้องมีการพิสูจน์ว่าตนได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ในสินค้ามือสองอันมีลิขสิทธิ์นั้นโดยอาศัยเจตนาของผู้ซื้อ

3. พระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้มีการบัญญัติในส่วนของคำนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้จึงทำให้เกิดปัญหาในเรื่องการใช้กฎหมายว่าการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะทำการประกอบการธุรกิจประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์นั้นจะต้องมีลักษณะอย่างใดเนื่องจากกฎหมายมิได้บัญญัติไว้โดยชัดเจน จนทำให้เกิดกรณีศึกษานายสุรรัตน์ มณีนพรัตน์สุดาซึ่งเป็นพนักงานเก็บขยะจากการที่นำแผ่นวีซีดีไปจำหน่ายอันเป็นสินค้าที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์พ.ศ. 2551 โดยนายสุรรัตน์ ให้การปฏิเสธว่าตนมิใช่ผู้ประกอบการในลักษณะที่เป็นผู้ประกอบการรายใหญ่ ผู้วิจัยเห็นควรที่จะมีการแก้ไขเพิ่มเติมคำนิยามคำว่า “ผู้ประกอบการ” ไว้ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ ไว้ในมาตรา 4 ในส่วนของคำนิยาม โดยเสนอร่างมาตรา 4 “ผู้ประกอบการ” ไว้ในพระราชบัญญัติภาพยนตร์และวีดิทัศน์ พ.ศ. 2551 โดยมีหมายความว่า บุคคลที่จะเป็นผู้ประกอบการนั้นต้องมีความรู้ความสามารถในการคิดริเริ่มผลิตสินค้าหรือได้รับอนุญาตให้ประกอบกิจการประเภทโสตทัศนวัสดุ โดยมีสินค้าประเภทโสตทัศนวัสดุและวีดิทัศน์อยู่ในความครอบครองเพื่อการค้าหรือหากำไร

Reference

- Hmemaratchata, C. (2005). *Characteristics of Intellectual Property Law (Basic general knowledge)* (5th ed). Rule of Law Publishing, Bangkok. (In Thai)
- Kuanphot, C. (2012). *International law on copyright, patents and trademarks.* (5th ed). Rule of Law Publishing, Bangkok. (In Thai)
- Phetchsanghar, N. (2015). *Principles of exhaustion of rights and their effect on consumers in developing countries: a case study of textbooks.* Master of Laws Thesis Jurisprudence Faculty of Law Chulalongkorn University. Bangkok. (In Thai)
- Phianawattanakulchai, A. (2012). *Legal Problems and Obstacles in Enforcing the Film and Video Act 2008.* Master of Laws Thesis. College Sriprathum university Chonburi Campus. (In Thai)
- Suphapholsiri, T. (2010). *Principles of copyright law and protection of foreign copyright work.* Rule of Law Publishing, Bangkok. (In Thai)
- Suwanawet, N. (2013). *The problem of the end of rights: studying comparable candles In the case of copyright and rights law.* Independent Study, Master of Law College Bangkok University. (In Thai)

ผู้เขียน

นางสาวพรทิพย์ คำตา

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี

61 หมู่ 4 ถนนพหลโยธิน แขวงเสนานิคม เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร รหัสไปรษณีย์ 10900

e-mail: yuiyuuyee1991@hotmail.com